

Het uitbesteden van overheidsdiensten

Auteur(s):

Haffner, R.C.G.

*Ministerie van Economische Zaken en Ocfef***Verschenen in:**

ESB, 83e jaargang, nr. 4145, pagina 252, 27 maart 1998

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

uit, de, vakliteratuur, politiek, bestuur, publieke, sector

De beslissing om overheidsdiensten uit te besteden aan private partijen is vooral een politieke. Intuïtief wisten wij dit natuurlijk al lang. Hoe valt het anders te verklaren, dat uitbesteding niet op grote schaal gebeurt, terwijl hier toch veel geld mee te verdienen valt? Vergelijkende studies geven aan dat door uitbesteding eenzelfde kwaliteit vaak tegen een prijs geboden kan worden die tien tot dertig procent lager ligt dan wanneer de dienst door de overheid zelf verzorgd zou worden¹. Dit komt omdat private ondernemingen doorgaans een prikkel hebben om efficiënter te opereren en om een betere service te bieden. Politici hebben daarmee een instrument in handen om hun burgers lagere belastingtarieven of meer overheidsdiensten te bieden. Daar zou je als politicus wel populair mee moeten kunnen worden.

Een recent artikel van López-de-Silanes e.a. laat echter zien dat politici ook nut kunnen ontleen aan het door de overheid laten verrichten van diensten, bijvoorbeeld omdat zij daarmee de steun van vakbonden verwerven of omdat zij het ambtenarenapparaat voor politieke doelen kunnen inzetten². Daarmee zijn zij één van de eersten die empirisch aantonen dat dergelijke factoren een rol kunnen spelen bij de beslissing tot uitbesteding.

López-de-Silanes e.a. onderzoeken de determinanten van uitbesteding voor de jaren 1987 en 1992 voor ruim 3000 Amerikaanse gewesten. Twaalf diensten worden in de beschouwing betrokken, waarvan stortplaatsen, bibliotheken, ziekenhuizen en de brandweer het meest aan private ondernemingen worden uitbesteed. In 1987 verzorgt 15% van de gewesten de diensten zelf, 5% besteedt deze uit aan private partijen terwijl 80% de diensten op andere wijze (zoals door de staat) laat verzorgen. In 1992 is deze verhouding iets ten gunste van private voorziening gewijzigd.

Drie soorten determinanten worden empirisch onderzocht. Zogenaamde integriteitsregelgeving vergroot de kans op uitbesteding met zo'n 6-11%. Het gaat hier om regels die verbieden dat overheidsdienaren politieke activiteiten ontwikkelen of dat politici vrienden en politiek gelijkgestemden aan werk helpen binnen overheidsondernemingen. Blijkbaar maken dergelijke regels de publieke voorziening van de dienst minder aantrekkelijk.

Een tweede groep variabelen betreft de situatie op de arbeidsmarkt. Er wordt minder uitbesteed in gewesten waar het aandeel van werklozen en ambtenaren in de beroepsbevolking relatief hoog is. Evenzo ligt de kans op uitbesteding lager als veel ambtenaren lid zijn van een vakbond. Uitbesteding stuit dan wellicht op meer weerstand. Daarentegen wordt er meer uitbesteed in gewesten waar de lonen in de overheidssector relatief hoog zijn en waar stakingen door overheids personeel verboden zijn. In deze gevallen kan uitbesteding een grotere besparing opleveren terwijl het overheids personeel geen gebruik kan maken van het stakingswapen om uitbesteding tegen te houden.

Budgettaire beperkingen gaan samen met een hogere kans op uitbesteding. Veel staten stellen paal en perk aan de vrije beleidsruimte die gewesten hebben om belastingen en uitgaven te verhogen, bijvoorbeeld door bepaalde belastingtarieven aan goedkeuring van de staat te onderwerpen of lenen te verbieden. Aangezien met uitbesteding geld kan worden bespaard, zal een beperking van de budgettaire ruimte van een gewest uitbesteding bevorderen. De resultaten bevestigen deze hypothese.

Uit het voorgaande blijkt dat politiek eigenbelang een belangrijke rol zou kunnen spelen bij de beslissing om uit te besteden. Een alternatieve verklaring is dat politici juist veel oog hebben voor de preferenties van kiezers. Als kiezers een voorkeur voor een kleine overheid hebben, kan dit tot uitdrukking komen in integriteitsregelgeving en beperkte budgetten. Dit wordt onderzocht door de omvang van de Republikeinse aanhang rechtstreeks in de schattingen op te nemen. Deze variabele blijkt echter niet zozeer van invloed te zijn op de keuze publiek versus privaat, maar veeleer op de keuze wel of geen dienstverlening. In gewesten waar de Republikeinen hoog scoren wordt door de gewesten minder diensten aangeboden, maar er is geen systematische samenhang met de integriteits- en budgetvariabelen. De preferenties van kiezers lijken hier dus niet de allesbepalende factor te zijn.

Al met al laat het artikel van López-de-Salines e.a. zien dat niet-economische factoren een sterke invloed hebben op de beslissing tot uitbesteding. Tegelijkertijd biedt het artikel echter handvatten voor burgers om dit keuzep proces te beïnvloeden. Het verminderen van de discretionaire ruimte van politici door het beperken van de budgettaire speelruimte en het voorkomen van belangenverstrengeling kan tot een doelmatiger aanbod van essentiële diensten leiden

1 S. Domberger en P. Jensen, Contracting out by the public sector, *Oxford Review of Economic Policy*, 1997, nr. 4, blz. 67-78.

2 F. López-de-Silanes, A. Schleifer en R.W. Vishney, Privatization in the United States, *Rand Journal of Economics*, 1997, blz. 447-471.

Copyright © 1998 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)